

BÖRTÖNGYÁR: VÁLSÁGMENTES ÖVEZET?

Több mint 440 milliós árbevételt, 20 milliós nyereséget könyvelhetett el tavaly a szegedi Nagyfa-Alföld Kft., amit a könyvelv csak börtöngyárként emleget a városban. A számok imponálóak, csak az a kérdés, mennyire könnyű munkát szervezni, nyereségre „hajtani” egy olyan ipari parkban, ahol a munkavállalókat az ország legkeményebb fegyencei közül válogatják.

BÁTYI ZOLTÁN

Börtön a gyárban? Vagy mégis inkább: gyár a börtönben? Ez a kérdés minden olyan emberben felmerül, aki bejut a Cserzy Mihály utcai „börtöngyár”, hivatalos nevén a Nagyfa-Alföld Kft. kapuján, szembesül a minden gyanús tárgyat csipogással „köszöntő” beléptetőrendszerrel, a falakon, kerítéseken kígyózó, ki tudja, hány kilométernyi szögesdróttal, kutyás őrökkel, zsiliprendszerben megnyíló kapukkal.

Koporsókhöz faragják a deszkát

Természetesen nem börtön - még ha ezer szállal és egy alagúttal is kötődik a Csillaghoz -, hanem egy különlegesen őrzött üzem. Olyan vállalkozókat fogadtunk be az egész országból, akik a saját profiljukat hozták, és biztosítják hozzá a piacot is. Mi pedig a gyár területén kínáljuk a munkához a csarnokokat, s természetesen a teljes infrastruktúrát, beleértve áramot, vizet, fűtést. És persze magát a munkaerőt. Napjainkban közel háromszáz a foglalkoztatottak száma - invitál sétára a különleges ipari parkban Borsi János igazgató. Az ezredestől megtudjuk: úgy szervezik a munkát, hogy lehetőség szerint minden munkára jelentkező olyan feladatot kapjon, amit legjobb tudása szerint el is láthat.

- A börtöngyárba átalakulása után elsőként egy nyomdaüzem köl-

GYÁRHISTÓRIA. A Csillagban már a fegyház megépítésekor gondoskodtak arról, hogy a rabok dolgozhassanak. De a börtöngyár csak a múlt század közepére épült ki mai formájában, elfoglalva egy egész háztömbnyi területet, egysaroknyira az Alföld legnagyobb piacterétől. A nagyüzemi bútorgyártás kialakítása 1959-ben indult el, és 1961-ben fejeződött be. A rendszerváltás-kor a bútorgyár, akárcsak Szeged szinte összes nagyüzeme válságba került, s néhány év alatt tönkre is ment. Ma egy ipari park működik a helyén, neve: Nagyfa-Alföld Mezőgazdasági és Vegyipari Kft., területe 18 ezer 410 négyzetméter. A társaság tavalyi árbevétele 440 millió forint volt, és 20 millió nyereséget könyvelhettek el.

- Az itt munkát vállalókkal tudatosítjuk: a Csillag gyárából éppen úgy semmi esély a szökésre, mint magából a Csillagból. Öt éve vezetem a kft.-t, de ez idő alatt még soha nem fordult elő komolyabb fegyelemsértés, egyetlen összetűzés sem kellett jegyzőkönyveznünk. Ehhez persze rendkívül sok energiát kell fordítanunk a megelőzésre. Felügyelőink figyelik a fogvatartottak

■ Vasrácsok és fegyelem

tözött, ahol a rabok betanított munkásként segíthetik a szakképzett civil dolgozók tevékenységét. Emellett most még hét vállalkozás foglalkoztatja az elítélteket, köztük talá-lunk fém- és fafeldolgozó részleget, varrodát, de készülnek nálunk bonyolultabb gépészeti berendezések is - árulta el Borsi úr, miközben az udvaron arról tájékoztató, hogy a fafeldolgozóban éppen koporsókhöz faragják a deszkákat. Közben feltűnik egy kutyás őr is.

minden rezdülését, és ha úgy látják, hogy a munkát végző elítélt pszichikailag vagy fizikailag instabillá válik, azonnal jelzik. Ilyen esetben háttérbe szorul a gazdasági szempont, egy pillanatig sem mérlegelünk, milyen termelési kiegészítő jár, ha a rabot kiemeljük a munkából. Van, amikor az elítéltet csak egy másik munkaterületre helyez-zük át, előfordult, hogy néhány hét pihenőre küldtük, és olyan is megtörtént már, hogy hosszabb időre,

■ Munka közben. A Csillag gyárából éppen úgy semmi esély a szökésre, mint magából a Csillagból

FOTÓK: SCHMIDT ANDREA

netán véglegesen megfosztottuk a munkavégzés lehetőségétől. De ez rendkívül ritkán fordul elő, dolgozóink kiváló munkát végeznek. Nemrégiben járt nálunk egy több mint 1500 munkást foglalkoztató üzem vezetője, és látva az itteni munkavégzést, így összegzett: „Bárcsak nálam dolgoznának ilyen fegyelmezett munkások!”

Értelmes életet élhetnek

Nem sokkal később a direktor már a börtöngyár fizetési rendjébe avat be. - A javadalmazást külön törvény írja elő a büntetés-végrehajtásban. Ennek lényege: a normatjelítés alapján értékelt munkáért akkor kapja meg a rab a mindenkori aktuális minimálbér egyharmadát, vagyis úgy huszonháromezer forint körüli összeget, ha százszázalékos a teljesítménye. Ez bizony nem valami sok, de egy rab eltartása rengetegbe kerül. Joggal vélte úgy a törvényt meghozó, hogy ehhez, ha csak kismértékben is, de járuljon hozzá maga az elítélt is. Vagyis a kétharmad részt mi az elszállásolás, az étkeztetés, s egyéb más költségek térítéseként fogjuk fel, de így van ez a világ minden börtönében. Természetesen ha a fogvatartott jobb munkát végez, több forinthat is jut. A keresményét, mint már mondtam, átutaljuk a börtön gazdasági hivatalába, ahol minden elítélt nevében vezetnek egy számlát. Az ide befolyt összeg 85 százalékaival szabadon rendelkezik, a fennmaradó tizenöt százalékot azért tartalékolják számára, hogy szabaduláskor ne kelljen egyetlen fillér nélkül kilépnie az életbe.

- A hosszú időre elítélteknek nagyon jó a munkához való viszonyuk. És ennek meg is tudom adni a racionális magyarázatát. Ha valakit mondjuk életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélnék, úgy 8-10 évvel a büntetés megkezdése után - eltekintve néhány kivételtől - elveszíti szinte minden kapcsolatát a

külvilággal. Így aztán egyetlen menekülési útvonalat talál, s ez a munkához vezet, ami börtönben a túlélési stratégia egyik legfontosabb

■ Kilométernyi szögesdrótok

eleme. Természetesen mi is igyekszünk, hogy érezze: értelmes életet élhet. Igyekszünk olyan szakmákban képzéseket indítani, amelyekről

fit, aki legkorábban a 2030-as években szabadulhat, és teljes inkognitót kérve vállalta, beszél arról, miért is jár örömmel a börtöngyárba dolgozni. - A pénz kinti mércével mérve tényleg nem sok, de 15-20 ezer forint egy rabnak szinte már vagyon. Meg aztán a munka nem csupán kiszabadít a börtöncella zártóságából, de napi feladatok megoldásában segít. Nincs idő például azzal foglalkozni, hány éves leszek, amikor szabadulok - fogalmaz.

Két évtizedet tölt el a Csillagban

Közelben dolgozó társa szerint - aki szintén több mint két évtizedet tölt el a Csillagban, mire újra sült kolbászt állhat sorba a Mars téren - a munkánál valóban nincs jobb elfoglaltság egy rab számára. - Itt, az üzemben civilekkel futhatok össze, a rabruhát munkaruhára cserélhetem, munkáltatóim nem a fegyencet, hanem a dolgozót látják bennem. Sokkal könnyebb így elviselni a fegyházat, s persze a munkáért kapott pénz is jól jön. Csak ki tudja, meddig?

És ez a kérdés most számos börtöngyári munkás fejében megfordul. Ugyanis lehetnek bármilyen magasak a szögesdróttal koronázott falak, a gazdasági válság hírei eljutottak már

→ Bévés karrier

Borsi János (49 éves) sok éves katonatiszti szolgálatot követően, 1997-ben, a szegedi műszaki dandár megszüntetése után került át a bévébe. Előbb biztonsági tisztként, majd személyügyi és szervezési osztályvezetőként dolgozott, 2002-től a Csillaggyár igazgatóhelyettese lett, majd egy évvel később neveztek ki a gyár élére. Nem csupán katonai főiskolát végzett, s mérnöki diplomával rendelkezik, hanem a szegedi egyetem több szakán is sikerrel diplomázott. Így például pedagógusi és szociológusi végzettséggel is rendelkezik.

tudjuk: odakint munkaerőhiány van. Kőműves, hegesztő, asztalos, szobafestő szakmunkás-bizonyítvány jó ajánlólevél lehet - említett példákat az ezredes.

Ilyen ajánlólevél aligha foglalkoztatja azt az emberölésért elítélt fér-

a Csillag üzemébe is. De egyelőre még nincs gond, érkeznek a megrendelések - mondja Borsi ezredes, mielőtt megkezdjük a „kizsilipelést” abból a gyárból, ahová még a legnagyobb gazdasági recesszió idején se kopogtat senki szívesen munkáért.